

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 181/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ing. A. S., V., a M. Y., V., zastúpených advokátkou JUDr. K. T., M., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 92/93 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 92/93 **p o r u š i l** základné právo Ing. A. S. a M. Y., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 92/93 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. A. S. a M. Y. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie každému v sume po 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Martin **p o v i n n ý** im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. A. S. a M. Y. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 905 Sk (slovom dvanásťtisícdeväťstopäť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Martin povinný vyplatiť na účet ich právnej zástupkyne advokátky JUDr. K. T., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 14. septembra 2005 č. k. I. ÚS 181/05-11 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. A. S., V. (ďalej len „sťažovateľka“), a M. Y., V. (ďalej len „sťažovateľ“, spolu tiež „sťažovatelia“), právne zastúpených advokátkou JUDr. K. T., M., ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 92/93 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

1. 1. Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka podala 24. apríla 1995 na okresnom súde návrh, ktorým sa domáhala, aby jej maloletý syn M. Y. bol zverený do jej výchovy a opateru a jeho otec M. Y. bol zaviazaný prispievať na jeho výchovu a výživu. V návrhu sťažovateľka oznámila i adresy o pobyte otca dieťaťa, o ktorých mala vedomosť a tiež ktoré jej potvrdilo Centrum pre medzinárodno - právnu ochranu detí a mládeže a Veľvyslanectvo Slovenskej republiky. Sťažovateľka podaním z 12. novembra 1998 doplnila okresnému súdu údaje týkajúce sa otca dieťaťa, jeho posledné známe adresy, telefónne čísla a majetkové pomery. Následne sťažovateľka podaním z 23. apríla 1999 požiadala okresný súd o poskytnutie informácie o stave napadnutého konania, pričom zdôraznila, že ide o určenie výživného, a preto má záujem na skorom rozhodnutí vo veci samej. Dňa 22. apríla 2005 sťažovateľka podala okresnému súdu sťažnosť na prietahy v súdnom konaní. Okresný súd jej prípisom zo 17. mája 2005 oznámil, že jej sťažnosť je opodstatnená, pričom uviedol, že zrejme pri sťahovaní súdu sa spis stratil, a preto je vec v rekonštrukcii a bude sledovaná

súdom. Sťažovatelia tvrdia, že vyčerpali všetky právne prostriedky, ktorými sa mohli domáhať nápravy v postupe konania, a to podaním sťažnosti predsedníčke okresného súdu. V napadnutom konaní vidia sťažovatelia prietahy predovšetkým v tom, že konanie sa vedie od roku 1995, pričom do času podania ústavnej sťažnosti bolo nariadené jediné pojednávanie. Sťažovateľka je presvedčená, že poskytla okresnému súdu súčinnosť v tom, že mala snahu zistiť adresu pobytu otca, jeho zamestnanie a získané údaje vždy oznámila okresnému súdu. Sťažovateľka je toho názoru, že pokiaľ ide o zložitosť právnej veci, je pravdou, že na strane povinnej osoby vystupuje otec dieťaťa, ktorý je štátny občan cudzieho štátu a teda vykonávanie úkonov si vyžaduje súčinnosť s orgánom cudzieho štátu a prípadné preklady do cudzieho jazyka, no napriek tomu rozhodovanie o výživnom na maloleté dieťa nemožno považovať za zložitý prípad, ale iba za procesne zdĺhavý. Právoplatne neukončeným konaním trvá i stav právnej neistoty sťažovateľov, pretože k stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu, prípadne iného štátneho orgánu.

Sťažovatelia sa domáhajú aj primeraného finančného zadostučinenia vo výške 650 000 Sk pre každého z nich z dôvodu, že v predmetnom konaní ide o určenie zákonnej povinnosti rodiča k maloletému dieťaťu a nečinnosťou súdu bolo dieťaťu odopreté právo podieľať sa na životnej úrovni zo strany svojho otca. Sťažovatelia poukazujú i na účel výživného, ktorým je zabezpečenie nielen každodenných potrieb dieťaťa, ale aj ďalších odôvodnených potrieb dôležitých pre vývoj a výchovu dieťaťa.

1. 2. Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vo veci vydal tento nález:

„Základné právo Ing. A. S. a M. Y. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. P 92/93 bolo porušené.

Okresnému súdu v Martine prikazuje, aby v konaní P 92/93 konal bez zbytočných prietahov.

Ing. A. S. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 650 000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Martine povinný jej vyplatiť v lehote do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

M. Y. priznáva primerané finančné zadostúčinenie vo výške 650 000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Martine povinný mu vyplatiť v lehote do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Ing. A. S. priznáva náhradu trov konania pred Ústavným súdom (...).

M. Y. priznáva náhradu trov konania pred Ústavným súdom (...).“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho podpredsedníčkou JUDr. A. K., listom z 24. októbra 2005 sp. zn. Spr. 1298/05 a právna zástupkyňa sťažovateľov stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 9. novembra 2005.

2. 1. Podpredsedníčka okresného súdu vo svojom prípise podala chronológiu úkonov súdu v napadnutom konaní a uviedla nasledovné podstatné skutočnosti:

„(...) 1. Ústavná sťažnosť sa týka namietaných prietáhov v konaní Okresného súdu Martin sp. zn. I P 92/1993, ktoré konanie sa začalo dňa 24. 4. 1995 a doteraz nie je právoplatne skončené. Predmetom konania je zverenie mal. dieťaťa do výchovy a opatery (v súčasnej dobe je plnoletý) a určenie výživného.

2. Sťažovateľka (matka) využijúc právo podľa ust. § 17 a nasl. zákona č. 81/1992 Zb. o štátnej správe súdov v neskoršom znení a od 1. 4. 2005 podľa ust. § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov podala sťažnosť na prietahy v konaní dňa 22. 4. 2005, ktorú riešila predsedníčka Okresného súdu. Sťažnosť hodnotila ako opodstatnenú, s poukazom na skutočnosť, že zrejme pri sťahovaní súdu sa spis stratil a preto je vec v rekonštrukcii a bude sledovaná súdom.

3. V predmetnej veci sp. zn. I P 92/1993 vedenej Okresným súdom Martin po rekonštrukcii spisu dňa 4. 3. 2005 (...) podľa nášho názoru súd v súčasnej dobe koná bez zbytočných prietáhov. (...)

4. Sťažovateľka (matka) podala návrh na zverenie mal. dieťaťa do výchovy a opatery a určenie výživného dňa 24. 4. 1995 do obdobia, kedy pravdepodobne došlo k strate spisu súd postupoval štandardne (...).

Na základe (...) chronológie úkonov konštatujem, že vo veci sa konalo priebežne bez zbytočných prietáhov v období od 24. 4. 1995 (došiel návrh na súd) do 12. 11. 1998 (doplnenie údajov sťažovateľkou), zhodne priebežne bez prietáhov sa koná po

rekonštrukciu spisu. Sťažnosť možno posudzovať ako opodstatnenú za obdobie od 12. 11. 1999 do 4. 3. 2005, avšak z objektívnych dôvodov vznikli prieťahy v konaní. (zrejma strata spisu pri sťahovaní archívu). Či išlo o zbytočné prieťahy v konaní, nech ustáli Ústavný súd SR. Za podstatný dôvod vo vzťahu k celkovej dĺžke konania považujeme aj absenciu súčinnosti sťažovateľky v priebehu konania sp. zn. I P 62/1993. Na základe analýzy súdneho spisu možno hodnotiť správanie sťažovateľky počas konania v období od 23. 4. 1999 (žiadosť o poskytnutie informácie v konaní doručení súdu sťažovateľkou do 22. 4. 2005, sťažnosť na prieťahy v konaní) ako neaktívne, nesúčinné, ktoré i svojou mierou prispelo k doterajšej dĺžke konania. Možno predpokladať, ak by sťažovateľka sa informovala o konaní skôr ako po 6 rokoch, je viac ako pravdepodobné, že s rekonštrukciou spisu by súd začal skôr. Takýto stav zrejme sťažovateľke vyhovoval. Prípád je okrem toho sám o sebe procesne zdĺhavý, keď na strane povinnej osoby vystupuje otec dieťaťa, ktorý je občan Turecka a táto skutočnosť si vyžaduje súčinnosť s orgánom cudzieho štátu a preklady do cudzieho jazyka.

Po zhodnotení všetkých okolností prípadu nepovažujeme sťažovateľkou požadované finančné zadosťučinenie za primerané, takým by mohla byť suma neprekračujúca 15.000,- Sk.

Výslovne súhlasíme s upustením pojednávania vo veci, nakoľko od ústneho pojednávania neočakávame ďalšie objasnenie veci. “

2. 2. Právna zástupkyňa sťažovateľov vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu podpredsedníčky okresného súdu uviedla, že:

„(...) V plnom rozsahu sa pridržam údajov a nesporných skutočností uvedených v mojom podaní zo dňa 25. 07. 2005. Nestotožňujem sa s názorom Okresného súdu v Martine, že sťažovateľka - matka vtedy maloletého dieťaťa sa správala neaktívne a nesúčinne. V tejto súvislosti poukazujem na jednotlivé listy, príписы (uvedené na strane 2 sťažnosti) adresované Okresnému súdu v Martine, ktorými mala sťažovateľka snahu prispieť k rýchlemu a právoplatnému skončeniu veci. Rovnako sa sťažovateľka snažila i cestou veľvyslanectva SR, centra pre medzinárodno – právnu ochranu detí a mládeže zistiť adresu otca dieťaťa, resp. ďalšie informácie, ktoré by prispeli k včasnému rozhodnutiu vo veci.

Taktiež je potrebné uviesť i to, že sťažovateľka sa o konaní informovala nie po 6 rokoch ale v podstate bola so súdom v kontakte, kde práve ona vystupovala aktívne. Okrem už vyššie uvedených listov, ktorými oznamovala OS v Martine rôzne údaje o osobe povinnej, žiadala v roku 1999 súd o poskytnutie informácie ohľadne predmetného návrhu. Na túto žiadosť súd nereagoval. Mám za to, že sťažovateľka prispela k tomu, aby sa dosiahol účel konania. Nie je pravdou, že takýto stav konania sťažovateľke vyhovoval.

Pokiaľ sa jedná o procesnú zdlhavosť tohto prípadu, s týmto názorom sa možno stotožniť, pričom túto skutočnosť som uviedla i v samotnej sťažnosti zo dňa 25. 07. 2005, avšak zložitost' právnej veci tu absentuje.

Vzhľadom na skutočnosti vyššie uvedené, je nesporné, že návrh na zverenie dieťaťa do výchovy a opateru matke bol podaný dňa 24. 04. 1995 a do dnešného dňa nie je právoplatne skončený. Týmto trvá stav právnej neistoty oboch sťažovateľov. V tejto súvislosti poukazujem na riešenie sťažnosti predsedníčkou súdu, ktorá sama uviedla, že sťažnosť je opodstatnená.

Záverom uvádzam i tú skutočnosť, že v súčasnosti považujem činnosť súdov za zložitú a náročnú. Počet sporových i nesporných konaní zrejme narastá a i toto prispieva nie k včasnému rozhodnutiu vo veci. Napriek tejto skutočnosti je však pravdou, že predmetné konanie sa týkalo maloletého dieťaťa, jeho výchovy a výživy, čo zvýrazňuje záujem na včasnom a právoplatnom ukončení veci.

Výslovne súhlasím s upustením pojednávania vo veci. Ústne pojednávanie v tejto právnej veci nepovažujem za nevyhnutný procesný prostriedok“.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu rekonštruovaného na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 1 P 92/93:

Dňa 24. apríla 1995 sťažovateľka doručila okresnému súdu *„návrh na zverenie dieťaťa do výchovy a opateru matke a určenie výživného“* proti otcovi maloletého žalobcu M. Y., štátnemu občanovi Turecka (ďalej len „otec“ alebo „odporca“). Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 1 P 92/93.

Dňa 18. júla 1995 súd ustanovil maloletému synovi sťažovateľky opatrovníka - Obvodný úrad v M., oddelenie sociálnej starostlivosti.

Dňa 10. augusta 1995 sa uskutočnilo pojednávanie. Uznesením bolo odročené na neurčito s tým, že bude zaslané dožiadanie za účelom výsluchu otca a doručenia písomností.

Dňa 15. apríla 1996 súd uznesením pribral do konania tlmočníčku Mgr. B.

Dňa 20. augusta 1996 sa uskutočnilo pojednávanie. Uznesením bolo odročené na neurčito s tým, že súd vyčká na vybavenie dožiadania v cudzine.

Dňa 9. októbra 1996 súd uznesením priznal tlmočníčke tlmočníčku odmenu za preklad z jazyka slovenského do jazyka srbochorvátskeho: návrhu, uznesenia o ustanovení opatrovníka, preklad predvolania, dožiadania.

Dňa 3. augusta 1998 súd uznesením priznal tlmočníčke odmenu za preklad z jazyka srbochorvátskeho do jazyka slovenského: preklad listu Okresného súdu v Záhrebe, list Ministerstva vnútra Chorvátskej republiky, list Ministerstva spravodlivosti Chorvátskej republiky.

Dňa 12. novembra 1998 doplnila sťažovateľka údaje o známych adresách otca maloletého dieťaťa.

Dňa 23. apríla 1999 sťažovateľka požiadala súd *„o zaslanie informácií o riešení prípadu 1 P 92/93“*.

Dňa 7. marca 2005 zapísala pracovníčka súdu R.: *„Vyjadrenie sudkyne JUDr. M.: spis 1 P 92/93 som nikdy neprevzala, vo veci som nikdy nerozhodovala“*.

Dňa 4. marca 2005 bol vo veci sp. zn. 1 P 92/93 predložený spis *„v rekonštrukcii“* tajomníčkou B. asistentke senátu.

Dňa 8. marca 2005 asistentka predložila spis sp. zn. 1 P 92/93 vyššiemu súdnemu úradníkovi *„za účelom ďalšieho konania“*.

Dňa 30. marca 2005 súd (vyšší súdny úradník) vo veci vypočul sťažovateľku.

Dňa 5. mája 2005 súd vyzval Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v M. na predloženie všetkých dostupných listín týkajúcich sa predmetného sporu, pretože došlo ku strate predmetného spisu.

Dňa 15. júna 2005 Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v M. oznámil, že spis sp. zn. Om 592/91 bol v roku 1998 vyradený a odovzdaný do Štátneho archívu B. pri M.

Dňa 15. júna 2005 súd požiadal Štátny archív B., pobočku M., o zaslanie spisu Okresného úradu v M. sp. zn. Om 592/91, ktorý bol vyradený v roku 1998 a odovzdaný do štátneho archívu 24. augusta 2000.

Dňa 21. júna 2005 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v B., pobočka M., odstúpilo žiadosť okresného súdu Obvodnému úradu M. s tým, že v ich archíve sa spis sp. zn. Om 592/91 nenachádza.

Dňa 25. augusta 2005 súd zaslal výzvu Mgr. B., tlmočníčke z jazyka srbochorvátskeho, aby súdu zaslala všetky písomnosti týkajúce sa veci za účelom rekonštrukcie spisu.

Dňa 25. augusta 2005 súd zaslal výzvu sťažovateľke na zdokladovanie jej príjmu od roku 1993 po súčasnosť a zdokladovanie školskej dochádzky a príjmu jej syna.

Dňa 31. augusta 2005 Mgr. B. doručila súdu duplikáty písomností.

Dňa 7. septembra 2005 súd požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o súčinnosť.

Dňa 8. septembra 2005 súd vyzval zamestnávateľa sťažovateľky na oznámenie výšky jej zárobku od roku 1993 doteraz.

Dňa 21. septembra 2005 zamestnávateľ sťažovateľky doručil súdu potvrdenie o výške zárobku sťažovateľky od roku 1993 do augusta 2005.

Dňa 29. septembra 2005 doručila sťažovateľka prehľad o použitých finančných prostriedkoch pre jej syna za obdobie od jeho 6 do 24 rokov a ďalšie písomné dôkazy.

Dňa 30. septembra 2005 Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky oznámilo súdu, že vo veci výsluchu odporcu súd musí postupovať podľa čl. 6 Zmluvy medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Socialistickou federatívnou republikou Juhosláviou o úprave právnych vzťahov vo veciach občianskoprávných, rodinných a trestných (dožiadanie preložené do srbského jazyka).

Dňa 3. októbra 2005 Krajský úrad v Ž. doručil súdu potvrdenie o dobe zamestnania syna sťažovateľky.

Dňa 3. októbra 2005 súd požiadal Mgr. B. o preklad písomností do 5 dní od ich doručenia.

Dňa 17. októbra 2005 Mgr. B. doručila súdu preložené písomnosti.

Dňa 8. októbra 2005 súd uznesením priznal Mgr. B. odmenu za prekladateľský úkon.

Dňa 18. októbra 2005 súd požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o doručenie dožiadania do Bosny a Hercegoviny.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Judikatúra ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo základné porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy [a obdobne aj v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“)], sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní „o zverenie dieťaťa do výchovy a opateru matke a určenie výživného“ vedenom pod sp. zn. 1 P 92/93, v ktorom sťažovatelia vystupujú ako navrhovatelia, dochádza k porušovaniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o výchove a výžive v čase podania návrhu maloletého, t. j. vec, ktorej povaha (ochrana záujmov maloletého dieťaťa) a význam pre sťažovateľov si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 54/02, I. ÚS 194/03).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v konaní o úpravu práv a povinností k dieťaťu, ktoré bolo v čase podania návrhu maloleté, ktorého otec má trvalé bydlisko v zahraničí, môže predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiacej so zdlhavejšou prípravou pojednávaní a uskutočňovaním dožiadaní v cudzine. Dĺžka posudzovaného, viac ako desať rokov trvajúceho konania však v danom prípade zjavne evidentne nebola závislá od zložitosti veci, ale, ako to bude ďalej vyhodnotené, od správania (postupu) okresného súdu.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť zohľadnená

na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prierahom. Správanie sťažovateľov nemalo v podstate žiadny vplyv na postup okresného súdu a ani neovplyvnilo doterajšiu dĺžku neobyčajne zdĺhavého napadnutého konania. Sťažovateľka sa snažila zistiť adresu odporcu, reagovala na výzvy okresného súdu a po určitom čase vyčerpala aj právne prostriedky nápravy (urgencie, sťažnosť na zbytočné prierahy).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol vo veci nečinný v období od 10. augusta 1995 do 15. apríla 1996 (osem mesiacov) a od 20. augusta 1996 do 4. marca 2005 (osem rokov a šesť mesiacov), keď okresný súd počas viac ako deviatich rokoch vo veci nevykonával prakticky žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia ako navrhovatelia v preskúmvanej veci počas súdneho konania nachádzali, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K týmto uvedeným zbytočným prierahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale v dôsledku toho, „že zrejme pri sťahovaní súdu sa spis stratil“.

Uvedenú nečinnosť nie je možné ospravedlniť skutočnosťami uvádzanými vo vyjadrení podpredsedníčky okresného súdu, pričom vec bolo potrebné posúdiť aj s ohľadom na jej povahu a jej význam pre sťažovateľov. V tejto súvislosti ESLP už zdôraznil, že ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (pozri H. v. Spojené kráľovstvo, rozsudok z 8. júla 1987, § 85). Okrem uvedeného na obranu okresného súdu poukazujúceho na skutočnosť, že „z objektívnych dôvodov vznikli prierahy v konaní (zrejme strata spisu pri sťahovaní archívu)“, nebolo možné prihliadnuť. Skutočnosť, že malo dôjsť k strate spisu, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníkov konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prierahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie každému vo výške po 650 000 Sk aj z dôvodu, že *„nečinnosťou súdu bolo dieťaťu odopreté právo podieľať sa na životnej úrovni zo strany svojho otca“*.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, najmä vzhľadom na dlhodobú bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu, ako aj na povahu veci a význam konania pre sťažovateľov považuje za primerané vo výške po 100 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 12 905 Sk z dôvodu trov ich právneho zastúpenia.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prípravu a prevzatie zastúpenia 25. júla 2005, podanie sťažnosti 4. augusta 2005 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu 9. novembra 2005). Za jeden úkon, ktorý bol vykonaný v roku 2005, patrí odmena pre jedného sťažovateľa v sume 2 501 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 2 000,80 Sk. Spolu s režijným paušálom k tomuto úkonu (150 Sk v roku 2005) v prípade dvoch sťažovateľov tvorí náhrada trov za jeden úkon sumu 4 301,60 Sk v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľov za tri úkony právnej služby predstavujú preto celkove zaokrúhlene sumu 12 905 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. novembra 2005